

به نام خدا

مترجم: اکرم گروسی

a.garousi91@gmail.com

کارشناس ارشد جامعه شناسی تشیع، دانشگاه علامه طباطبایی (ره)

دانشجوی دکتری جامعه شناسی، دانشگاه خوارزمی

حج، حمایت زنان از: تمرین (عمل، روتین) معاصر

دایره المعارف اسلام و زنان [آکسفورد]

نویسنده: رابرت آر بیانچی

مشارکت زنان در حج در چهل سال گذشته افزایش چشمگیری داشته است. به ویژه در میان گروه‌های جوان‌تر، تحصیل کرده‌تر و شهرنشین‌تر. بطور قابل توجهی در سطح جهانی روند این است و تقریباً در هر منطقه و ملتی یکنواخت است. بین سالهای ۱۹۶۸ و ۱۹۹۳، نسبت زنان در بین تمام زائران خارج از کشور، از حدود ۳۴ درصد به ۴۳ درصد افزایش یافته است. در چندین کشور - اندونزی، سنگاپور، لبنان و فلسطین - زنان اکثریت حجاج سال بعد را تشکیل می دادند.

با این وجود، تفاوت های زیادی در نرخ حج زنان، نه تنها بین کشورها بلکه در داخل آنها (نیز) وجود دارد. تنوع در زیارت زنان ارتباط تنگاتنگی با تفاوت در تحصیلات، درآمد و فرهنگ دارند. تحصیلات زنان پیش بینی کننده قوی زیارت بانوان است. حتی تحصیلات ابتدایی - چه در حوزه نهادهای سکولار و چه اسلامی - افق ها و فرصت های زنان جوان را به اندازه کافی برای تشویق سطوح بالای زیارت گسترش می دهد. درآمد همچنین باعث ترویج زیارت برای زنان همانند مردان می شود، اما نرخ زنان به ویژه در جوامعی با سنت های قوی مالکیت زمین زن و با شبکه های تجاری محلی که تحت سلطه زنان تاجر هستند، بالا است.

فرهنگ های مردسالار همچنان زیارت زنان را سرکوب می کنند، اما تأثیرات پدرسالاری در اکولوژی ها (سرزمین ها) و محیط های اقتصادی مختلف، بسیار متفاوت است. بهترین تضاد بین مناطق دریایی جهان وطنی، اقتصادهای کشاورزی

داخلی و مناطق کوهستانی جدا افتاده، ظاهر می شود. زنان حاجی (حاجیه)، بیشتر در مناطق ساحلی با سنت های قوی تجارت دریایی، هستند. نرخ پایین زیارت در مناطق کشاورزی داخلی (کشور) حاکم است، با توجه به اینکه مراکز استان ها و روستاها اغلب تعداد بیشتری از زنان را می فرستند تا مراکز کلان شهری ثروتمندتر. زنانی که در مناطق عشایری یا کوهستانی زندگی می کنند، کمتر به حج مشرف می شوند. به ویژه اگر به اقلیت های قومی و جوامع قبیله ای تعلق داشته باشند. در ترکیه، زنان به طور منظم اکثریت حاجی ها (حاجیه ها) را در سواحل غربی (و) مناطق اطراف دریای مرمره و در امتداد سواحل دریای اژه تشکیل می دهند. اینها مناطق دارای بالاترین درآمد، بالاترین سطح سواد زنان و بزرگترین تعداد مهاجران اروپایی هستند. در آناتولی مرکزی، زائران زن بیشتر در امتداد سواحل مدیترانه و کمتر در نزدیکی مناطق بیشتر کوهستانی و مناطق جداشده دریای سیاه، رایج هستند. شرق ترکیه تا حد زیادی کمترین فراوانی زنان حاجی (حاجیه ها) را دارد، به ویژه استان های کردنشین در جنوب شرقی که فقر، بی سواد و تفکیک (تبعیض) قومیتی با هم ترکیب می شوند تا توانایی های زنان در هر نوع سفر به جز مهاجرت دائم به شهرهای بزرگ و کشورهای خارجی، جایی که چشم انداز شغلی امیدوارکننده تر است، را به شدت محدود کنند.

در پاکستان، تفاوت های قومیتی و اقتصادی محیط های متضادی را برای زنانی که می خواهند به حج بروند، ایجاد می کند. در شهرها و روستاهای پررونق پنجاب در شمال شرق پاکستان، بیشتر زائران، زن هستند، به ویژه در جایی که مدارس ابتدایی و متوسطه اسلامی، برای دختران گسترده است. زیارت زنان نیز در شهرهای جنوبی کراچی¹ و حیدرآباد² که بیشتر مهاجران تحصیلکرده شمال هند در آنجا متمرکز هستند، بیشتر رایج است. کمترین میزان زیارت زنان، در میان قبایل جوامع پشتون در شمال غربی و بلوچ ها در جنوب غربی در امتداد مرزهای

¹ - Karachi

² - Hyderabad

کوهستانی با افغانستان و ایران، ظاهر می شود. زیارت برای هر دوی مردان و زنان در مناطق روستایی سند که در آن فئودالیسم، قبیله گرایی و فقر شدیدتر است، کمترین محبوبیت را داراست.

در اندونزی، اغلب زنان حاجی (حاجیه ها)، در سراسر کشور اکثریت را تشکیل می دهند، به ویژه نرخ های بالا در پایتخت، جاکارتا¹، و در مراکز تجارت دریایی جزایر بیرونی. زیارت زنانه، مسیرهای تاریخی تجارت بین المللی را به صورت نزدیکی دنبال می کند - در امتداد تنگه ماکاسار² در غرب و جنوب سولاوسی³ و شرق کالیمانتان⁴، در نزدیکی تنگه مالاکا⁵ در شرق و مرکز سوماترا⁶، و در جزایر کوچکتر نیوسا تنگارا⁷، در شرق جاوه⁸. حاجی های زن (حاجیه ها) نیز غالباً در سوماترای غربی⁹ هستند، جایی که جامعه مینانجکوبای¹⁰، سنت های طولانی ارث مادرزادی، از جمله مالکیت زمین را حفظ کرده است.

زنان نیجریه ای فرصت های بسیار متفاوتی، بسته به زمینه قومیتی خود، برای انجام مراسم حج دارند. زنان اکثراً در میان حاجی های یوروباهای¹¹، از جنوب غربی نیجریه هستند، به خصوص در مرکز لاگوس¹² و ابادان¹³ که در آن شبکه تجارت زنان، بخش عمده ای از تجارت خرده فروشی را کنترل می کنند. مردان یوروبای¹⁴ اغلب زیارت خود را به تعویق می اندازند تا اینکه ابتدا آنقدر پول پس انداز کنند تا مادران خود را به مکه بفرستند. فقط در این صورت است که خودشان سفر (حج) را انجام

¹ - Jakarta

² - Makassar

³ - Sulawesi

⁴ - Kalimantan

⁵ - Malacca

⁶ - Sumatra

⁷ - Nusa Tenggara

⁸ - east of Java

⁹ - Western Sumatra

¹⁰ - Minangkabau

¹¹ - Yoruba

¹² - Lagos

¹³ - Ibadan

¹⁴ - Yoruba

می دهند و در صورت امکان زنان و دخترانشان را به سفر (حج) می برند. در مقابل، مناطق هاوسا¹ در شمال نیجریه به طور مداوم سطح زیارت زنان حتی در شهرهای ثروتمندتر کاهش می یابد. در مرکز نیجریه - همچنین به عنوان کمربند میانی شناخته می شود - جایی که مسیحیان و مسلمانان در کنار هم به تعداد نسبتاً مساوی، زندگی می کنند، کمپین های رقابتی زیارتی به اورشلیم و مکه وجود دارد که مشارکت زنان در حج را نیز افزایش می دهد. اینجا مرکز نیجریه است (که) خشن ترین و سرسخت ترین درگیری های مذهبی و الگوی دوئل زیارتی، فقط مشکل را تشدید می کند.

بسیاری از جنبه های حج به از بین بردن تعصبات جنسیتی، با تقویت برابری جنسیت ها و تاکید بر مشارکت زنان در توسعه اسلام، کمک می کند. زنان صراحتاً از حجاب و پوشاندن صورت خود در طول زیارت منع شده اند. آنها معمولاً لباس های گشاد معمولی به جای حوله های سفید متمایزی که مردان برای مراسم اصلی بر تن می کنند، می پوشند. در شب، زنان در اتاق ها با خانواده یشان و یا با زنان دیگر می خوابند، اما در طول روز آنها در نزدیکی و تماس گاه به گاه با غریبه ها از هر گوشه دنیا هستند- چه مرد و چه زن - به روش هایی که در زندگی روزمره (و) در برگشت به خانه راحت انجام می دهند².

یکی از پر احساس ترین و نمادین ترین مناسک زیارت، (منسک) سعی³ است، که در آن حاجی ها درام هاجر⁴، همسر ابراهیم و مادر اسماعیل را بازسازی می کنند. (به) تقلید از ناامیدی هاجر پس از تنها ماندن در بیابان با پسر شیرخوارش، زائران بین دو تپه به دنبال آب به این سو (جلو) و آن سو (عقب) می دوند. سپس مانند هاجر از چاه مبارک زمزم که فرشته جبرئیل، درست زمانی که او وسوسه شد که امید به زنده ماندن را کنار بگذارد، به وی وحی کرد، می نوشند. نویسنده مشهور

¹ - Hausa

² - would be discouraged

³ - sa'y

⁴ - Hagar

ایرانی، علی شریعتی¹، هاجر را نه تنها قهرمان اصلی حج بلکه به طور کلی، توحید، توصیف می کند. برای شریعتی، هاجر نماد مبارزه، ایمان و رهایی است که هر زائری باید از آن، در حج و در جوامع خودشان، جایی که آنها باید به مبارزه او برای برابری و عدالت ادامه دهند، الگوبرداری کند.

منابع

- رابرت آر بیانچی، مهمانان خدا: زیارت و سیاست در جهان اسلام، نیویورک: انتشارات دانشگاه آکسفورد، ۲۰۰۴.
- حج چینی، کانال نشنال جئوگرافیک، ۸ فوریه ۲۰۱۲
- از شیان تا مکه - راه حج، الجزیره، ۸ و ۱۱ نوامبر ۲۰۱۰

¹ - 'Ali Shari'ati